

Energetická efektívnosť budov ako nástroj zmeny

Energetická efektívnosť budov sa stala jednou z najzásadnejších výziev súčasnosti. V čase klimatickej zmeny, rastúcich cien energií a geopolitickej neistoty sa otázka, ako stavať a obnovovať budovy, dotýka nielen odborníkov, ale aj každého vlastníka nehnuteľnosti. V podcaste Z komory, ktorú pripravila Slovenská komora stavebných inžinierov, sa tejto téme venovala Alena Ohradzanská, riaditeľka odboru stavebníctva z Ministerstva dopravy SR. Jej výklad prináša komplexný pohľad na novú európsku smernicu, technické požiadavky, finančné nástroje a praktické pomôcky, ktoré majú pomôcť Slovensku prejsť na bezemisnú výstavbu. Nová smernica zavádza nový štandard výstavby

Vypočujte si celý rozhovor na [SPOTIFY](#) alebo [YouTube](#).

Od apríla 2024 nadobudla účinnosť nová európska smernica o energetickej hospodárnosti budov, ktorú členské štáty musia transponovať do národnej legislatívy do mája 2026. Jej najzásadnejšou ambíciou je zaviesť bezemisné budovy ako štandard výstavby od roku 2030. **„Doteraz sme sa zameriavali na znižovanie spotreby energie, teraz sa posúvame k znižovaniu emisií,”** vysvetľuje Ohradzanská. Vývoj smeroval od nízkoenergetických cez ultranízkoenergetické až po budovy s takmer nulovou potrebou energie. V budúcnosti sa však budeme sústreďovať nielen na to, aby budovy spotrebovali málo, energie ale aj na to, aby takmer neprodukovali emisie. Zateplenie budovy už nestačí, kľúčovým aspektom energetickej efektívnosti sa stáva spôsob výroby a dodávky energie. **„Nestačí už mať len dobre zateplenú budovu, ale je dôležité aj ako teplo pre budovu vyrábame,”** upozorňuje Ohradzanská. Nová smernica kladie dôraz najmä na slnečnú energiu. Solárne panely, tepelné čerpadlá a ďalšie obnoviteľné zdroje sa stávajú štandardom. **„Nové budovy budú musieť spotrebovať malé množstvo energie, a to by malo byť z veľkej časti zabezpečené práve z obnoviteľných zdrojov,”** dodáva odborníčka. Pre nebytové budovy vo vlastníctve verejnej správy bude inštalácia zariadení na slnečnú energiu povinná, v určitých termínoch odstupňovaná podľa veľkosti podlahovej plochy.

Financovanie obnovy

Prechod k bezemisnosti si vyžaduje investície. Ministerstvo dopravy SR preto pripravilo a koordinuje viaceré finančné nástroje – od programu Slovensko cez Štátny fond rozvoja bývania

až po nové pripravované mechanizmy naviazané na emisné povolenky (ETS2). **„Každé opatrenie niečo stojí, ale každé opatrenie aj niečo prináša do budúcnosti,”** pripomína Ohradzanská. Vlastník budovy, ktorý investuje do obnovy a inštalácie obnoviteľných zdrojov, znižuje svoje prevádzkové náklady a stáva sa energeticky sebestačným. **„Návratnosť závisí od konkrétneho riešenia a technickej uskutočniteľnosti na konkrétnej budove. Nové budovy sa navrhujú jednoduchšie, pri existujúcich máme limity,”** vypočítava riaditeľka.

Národné plány a pasport obnovy

Aby sa strategické ciele do roku 2050, najmä dekarbonizácia fondu budov dali naplniť, pripravuje sa systém pravidelných Národných plánov obnovy. **„Budú to päťročné, ktoré pomôžu vlastníkom sa lepšie zorientovať, čo majú v rámci obnovy urobiť a v akých postupných krokoch,”** vysvetľuje Ohradzanská. Praktickým nástrojom bude tzv. pasport obnovy, čiže odborný návod pre vlastníka, ako postupovať pri obnove budovy. Pasport bude obsahovať návrh najvhodnejších opatrení, ich postupnosť a predpokladaný prínos. **„Vlastník sa bude môcť rozhodnúť, pasport ho nebude zväzovať, ale bude to vodítko,”** hovorí odborníčka.

Reforma certifikácie a elektromobilita

Nová smernica rozširuje povinnosť energetickej certifikácie na všetky verejné budovy. Doteraz sa totiž týkala len tých, ktoré boli často navštevované lebo poskytovali služby. **„Reforma pomôže zabezpečiť finančné prostriedky pre verejné subjekty, aby si zabezpečili aj energetický certifikát, aj pasport,”** hovorí Ohradzanská. Zároveň sa budovy stávajú súčasťou infraštruktúry pre elektromobilitu. **„Budovy by mali byť prispôbené na väčšie využívanie elektrických vozidiel, preto sa plánuje inštalácia nabíjacích bodov a kabeláže na parkovacie miesta,”** dodáva. Európska politika počíta s tým, že vozidlá sa parkujú najmä doma alebo v práci, teda pri budovách, ktoré musia byť technicky pripravené. Smernica s ľudským rozmerom

Pri existujúcich budovách sa nové povinnosti uplatňujú najmä v prípade významnej obnovy a len vtedy, ak je to technicky, funkčne a ekonomicky uskutočniteľné. **„To je tá barlička, ktorá**

vlastníkovi môže pomôcť,” vysvetľuje Ohradzanská. Nie každá strecha unesie solárne panely, nie každá lokalita má dostatok slnečného žiarenia. V takých prípadoch je rozhodujúce odborné posúdenie. **„Projektant by mal zhodnotiť, či strešná konštrukcia z hľadiska statiky alebo z iných dôvodov je spôsobilá na inštaláciu panelov, alebo nie,”** dodáva. Ak odborník potvrdí, že inštalácia nie je možná, nebudú sa uplatňovať sankcie. V prípade, že

budova nemá vhodné podmienky na inštaláciu obnoviteľného zdroja, môže sa stať súčasťou energetickej komunity. **„Vlastníci sa vedia dohodnúť, ak na niektorú budovu sa dajú inštalovať panely a na inú nie, uzavrú medzi sebou zmluvu ako energetická komunita,”** vysvetľuje Ohradzanská a dodáva, že takéto prepojenie umožní budove splniť požiadavky smernice aj bez priamej inštalácie. **„Vyhovárať sa, že nemám možnosť a musím kúriť uhlím, už asi neprejde. To už neobstojí.”**

Od ropnej krízy ku klimatickej zodpovednosti

Energetická smernica, ktorá dnes formuje budúcnosť výstavby v Európe, má korene v roku 1992. Jej vznik súvisel s ropnou krízou a nedostatkom klasických palív. Motiváciou bolo znížiť energetickú náročnosť budov a zvýšiť energetickú bezpečnosť. Postupne sa však smernica vyvíjala, rozširovala a zdokonaľovala. Dnes už reflektuje nielen ekonomické, ale aj ekologické priority. **„Šetríme energie, ktoré sú dostupné, snažíme sa využívať obnoviteľné zdroje a benefit je aj to, že naše životné prostredie sa menej zat'ahuje,”** dodáva odborníčka. Zlepšenie kvality ovzdušia je jedným z konkrétnych prínosov. Nová smernica tak nie je len technickým dokumentom, ale aj vyjadrením spoločenskej zodpovednosti. Jej implementácia znamená krok k zdravšiemu prostrediu, energetickej nezávislosti a udržateľnej budúcnosti.

Zavádzanie novej smernice o energetickej hospodárnosti budov je nepochybne ambiciózny krok. Nejde o slepé prijímanie pravidiel, ale o rozumnú aplikáciu, ktorá zohľadňuje technické možnosti, ekonomickú realitu, ale aj environmentálne ciele. Slovensko sa aktívne zapojilo do

prípravy smernice na úrovni Európskej komisie, predkladalo pripomienky, snažilo sa vylepšiť text. Smernica má potenciál zlepšiť kvalitu životného prostredia, zdravie obyvateľov a energetickú bezpečnosť krajiny. Jej implementácia bude úspešná len vtedy, ak sa podarí

prepojiť legislatívne ambície s technickou realitou a podporou pre vlastníkov. Ak sa to podarí, Slovensko môže byť nielen súčasťou európskeho riešenia, ale aj príkladom rozumnej a udržateľnej transformácie.

Slovenská komora stavebných inžinierov (SKSI) je významná stavovská a profesijná organizácia, ktorá združuje približne **6 400 členov**, z toho viac ako **4 800 autorizovaných stavebných inžinierov** a **1 600 dobrovoľných členov**. Jej hlavným poslaním je zabezpečiť vysokú odbornú úroveň v oblasti **projektovania, riadenia a realizácie stavieb** a zároveň chrániť verejný záujem v **územnom plánovaní, výstavbe a architektúre**. SKSI aktívne podporuje práva inžinierov, ich **profesijné, sociálne a hospodárske záujmy**, pričom obhajuje ich **stavovskú česť**. Dbá na to, aby členovia vykonávali svoje povolanie **odborne, eticky a v súlade s legislatívou**. Okrem udeľovania autorizácií vykonáva SKSI aj **skúšky odbornej spôsobilosti** v oblastiach **energetickej certifikácie, stavbyvedenia a stavebného dozoru**. Na medzinárodnej úrovni je SKSI **členom Európskej rady inžinierskych komôr (ECEC) a Európskej rady stavebných inžinierov (ECCE)**, čím prispieva k formovaniu európskej inžinierskej legislatívy a výmenám odborných skúseností.